

DEMOKRACIJA

Leto XV. - Štev. 11

Trst - Gorica, 1. junija 1961

Izhaja 1. in 15. v mesecu

VRHUNSKI DUET NA DUNAJU

Predsednik Kennedy in Hruščev na Dunaju 3. in 4. t.m.

Sestanek predsednika Kennedyja z ministrskim predsednikom Hruščevim bo po uradnih poročilih na Dunaju v dneh 3. in 4. junija 1961. Valovi evforije, ki so doslej dosledno spremljali vrhunske sestanke med Vzhodom in Zahodom, so ob tej priložnosti izostali.

V Združenih državah ta sestanek ni sprožil posebnega navdušenja. Predsednik sam se je večkrat izrekel za tradicionalne metode »tihe diplomacije«. V tem primeru pa je od teh načel odstopil. Te pripombe enega dela ameriške javnosti niso povsem neosnovane. Odprto ostanja namreč vprašanje, ali je bil ta sestanek izbran ob primernem času. Dogodki na Kubi, v Laosu in Južni Koreji vsekakor ne nakazujejo najugodnejšega trenutka za Združene države.

Na ruševinah pariške vrhunske konference je Hruščev britanskemu ministrskemu predsedniku MacMillanu izjavil, da se mora najprej prah poleči, preden bi lahko spet mislili na kako vrhunsko konferenco. Četudi so se valovi, ki jih je povzročil pariški vrhunski brodolom, polagoma umirili, je Hruščev v generalni skupščini OZN poskrbel ne samo zato, da je sproti dvigal nove oblake prahu, ampak je tudi vneto podžgal tako kubansko kot kongoško ognjišče. Oboje je z največjo marljivostjo izkoriščal za protiameriško gonjo s totalno mobilizacijo vseh svojih brezpogojnih in pogojnih satelitov.

Zamenjavo ameriške vlade z demokratičnim predsednikom je kremelska propaganda sprejela z zmanjšanjem protiameriških napadov, o kakih pogajanjih pa je Hruščev previdno molčal. Dne 22. februarja 1961 je Kennedy izročil ameriškem veleposlaniku Thompsonu pismo s poblastili za pogajanja. Izročitvi tega pisma se je Hruščev umaknil v Sibirijo in veleposlanik je moral v Novosibirsk, da je Nikiti pismo izročil.

Mesece dolgo ni bilo nobenega odgovora, t. j. od 22. februarja pa vse do 16. maja. Taka je predzgodovina vrhunskega dueta na Dunaju.

Kljub vsemu pričakuje ves svet, da bo sestanek v eni ali drugi obliki razčistil določena vprašanja svetovne politike, predvsem pa bo odkril osebne odnose Nikite Hruščeva do novega predsednika Združenih držav.

KAKO JE PRICELA »VRHUNSKA DIPLOMACIJA«?

Dne 5. avgusta 1939 je Jože Stalin sprejel nacističnega zunanjega ministra Joachima Ribbentropa. Izid: pobratimlja komunizma z nacizmom. Med obema diktaturama so sklenili nenapadalni pakt, Stalin in Hitler pa sta se pogodila tudi o razdelitvi Poljske republike med obema imperialistoma. Leto dni kasneje 12. novembra 1940 je Molotov nacistom vrnil obisk v Berlinu.

Sedem mesecev kasneje so nacistične tolpe napadle Sovjetijo. In istega leta

je Hitler napovedal vojno Združenim državam. Tako je nastalo nenaravno zavezištv med komunistično diktaturo in zahodnimi demokracijami.

Leta 1944 sta poskušala Roosevelt in Churchill, s Stalinom v Jalti koordinirati vojne in mirovne cilje.

Leto dni kasneje se je v Potsdamu sestala prva vrhunska konferenca po vojni. Med tem je Roosevelt umrl. Truman, njegov naslednik in Churchill, sta se trudila, da dosežeta mirno sožitje s Sovjetijo tudi za bodoče čase. Slutila pa sta, da se bližajo težki časi.

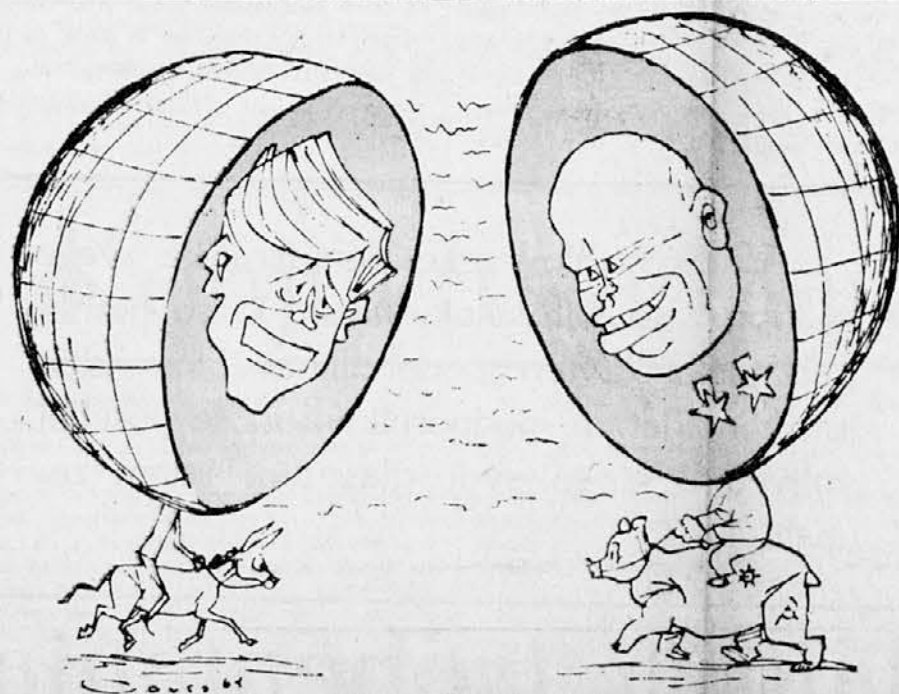
Deset let za tem ni bilo vrhunskih sestankov, zato pa je v Grčiji divjala državljanska vojna, v Berlinu blokada, na Koreji prava vojna. Stalin je umrl. Novo

sovjetsko vodstvo je želelo pogajanje, predsednik Eisenhower, britanski ministrski predsednik Eden, francoski ministrski predsednik Faure so se leta 1955 sestali v Zenevi z Bulganinom.

Po Zenevi se stvari bistveno niso izboljšale. Sledila je madžarska revolucija. Leta 1959 je Eisenhower sprejel Hruščeva v Camp Davidu in se poskušal z njim pobotati. Poiskus se je ponesrečil.

Ko so se nekaj mesecev za tem vrhunski zastopniki velesil sestali v Parizu, je Hruščev ta sestanek torpediral. Nekaj dni pred tem je ameriška tajna služba izvršila ogledni polet nad Sovjetijo. Letalca so Sovjeti sestrelili.

Taka je kratka zgodovina vrhunskih sestankov.

GLOBALNA FIZIKA: »RAZNOIMENSKA POLA SE PRIVLACITA...«

FRANCOSKO-ALŽIRSKA POGAJANJA v letovišču Evian odkrivajo nekoliko čuden položaj. Francozi in Alžirci so vse doslej drug drugemu očitali veleizdajo. Alžirci so s komunisti vred obdolževali Francoze, da so v Alžiru tuji in izkoriščevalci. Prav zato je tudi njihova ura odbila. Čez globok jarek medsebojnih nasprotovanj je De Gaulle postavil brv z ustavitvijo vojaških nastopov še pred pogajanj. Tudi to gesto so Alžirci in komunisti ocenili za ceneno propagando. Govorijo je ta ukrep narekovala politična modrost, ki pa je v vsakem primeru boljše od streljanja in pobijanja. Kolonialno obdobje človeške zgodovine se brez dvoma bliža svojemu zaključku. Ta likvidacija pa ne prinaša narokom, ki so želeli tuji ljudstva pridobiti za zahodni način življenja, zgolj izgubo. Kot se je Britancem posrečilo, da so azijske dežele povezali v Britansko skupnost narodov, tako bo tudi francoski vpliv v Alžiru zavzel trajnejše oblike, ko bo francosko kolonialno gospodarstvo v Alžiru prenehalo.

Dogodki po svetu

ljenja, zgolj izgubo. Kot se je Britancem posrečilo, da so azijske dežele povezali v Britansko skupnost narodov, tako bo tudi francoski vpliv v Alžiru zavzel trajnejše oblike, ko bo francosko kolonialno gospodarstvo v Alžiru prenehalo.

DE GAULLE PRI ADENAUERJU. Tik pred binokostnimi prazniki sta se v Bonnu sestala general De Gaulle in zvezni kancler Adenauer. Obravnavala sta zlasti vprašanja evropske integracije, tako gospodarske kot politične. V splošnem ocenjujejo ta sestaneke za pozitiven doprinos k nadaljnji etapi konstruktivne evropske politike.

KENNEDY V PARIZU. Včeraj je prisel na pariško letališče Orly ameriški predsednik Kennedy. Na letališču ga je pozdravil general De Gaulle. Razgovori med obema državnikoma bodo potekali danes in jutri.

PREDSEDNIK GRONCHI je obolel na influenci, zato so parado v Turinu odložili.

V BRATISLAVI so se sestali nekateri komunistični prvaki z Nikito Hruščevim pred vrhunskim dunajskim sestankom Kennedy-Hruščev. Nikita ima navado prikazovati svetovni javnosti enakopravnost med Sovjetijo in lastnimi sateliti; svetovna javnost pa ve, da prihajajo satelitski poglavari na take sestanke samo na raport.

SEGI NA JAPONSKEM. Na Japonsko je odpotoval zunanji minister Segni, kjer bo z japonskimi državniki obravnaval vprašanja, ki zadevajo obe državi, pa tudi druge probleme svetovne politike.

PROCES PROTI UPORNISKIM GENERALOM. V Parizu je pred vojaškim sodiščem pričela razprava proti generalu Mauriceu Challeu, staremu 56 let in Andreju Marie Zellerju, staremu 63 let. Oba sta obdolžena vstaje v Alžiru. Za taka dejanja predvideva zakon smrtno obsodbo.

BELGIJSKA KRALJEVSKA DVOJICA V RIMU. Belgijski kralj Baldovin in kraljica Fabiola bosta 7. t.m. uradno obiskala sv. Očeta. Zasebno ju bo sprejel tudi predsednik republike. Papeža Janeza XXIII. bosta obiskala 8. junija. Obisk bosta zaključila 9. t.m.

SMRTNE OBSDOBE V ALBANIJI. Po Stalinovem vzgledu so v Tirani obsodili štiri vodilne komunistične prvake na smrt,

Za odpravo fašističnih spakedrank

Interpelacija dr. Simčiča v trž. obč. svetu

Na seji tržaškega občinskega sveta, dne 25. maja je svetovalec Slovenske liste dr. Teofil Simčič naslovil na župana interpelacijo, ki jo zaradi njene važnosti in tehtnosti objavljam v le nebiestveno skrajšanem prevodu. Uredništvo. Gospod župan!

Ob priliki 18. italijanskega geografskega kongresa, ki je bil nedavno v Trstu, je bila prirejena tudi razstava najnovejšega materiala Vojaškega geografskega zavoda iz Florence. Med drugim smo na njej videli tudi kratke odise novih planov Tržaškega ozemlja, ki bodo v kratkem izšli. Poudariti je treba, da je Vojaški geografski zavod državna ustanova, ki ji je zaupano kartografiranje državnega ozemlja in da so plani, neposredno na terenu izdelane karte v razmerju 1:25.000, osnovni kartografski material, ki služi za izdelavo vseh kart in zemljevidov, tako uradnih, ki jih izdaja država, kakor tistih, ki jih izdajajo razni zasebni založniki.

Plan našega ozemlja, ki smo jih videli na omenjeni razstavi, so v tehničnem oziru popolni in imajo vse pogoje, da se uveljavljajo kot pravo mojstrsko delo svoje stroke. Pač pa je pomanjkljivo poimenovanje, ki se ga poslužujejo. Na eni strani najdemo v njih pogreške, ki imajo svoj izvor v prepisovanju, na drugi strani pa ohranjajo nesmiselne spakedranke, ki jih je uvedel fašizem.

Med napakami prve vrste je omeniti n. pr. ime MEDUCIA, ki ga je na razstavljenem planu nosil eden izmed vrhov, po katerih teče sedanja državna meja na prostoru med Repentabrom in Sežano: To ime najdemo tudi v vseh dosedanjih izdajah italijanskih planov tega področja. V starih kartah Vojaškega geografskega

zavoda z Dunaja pa nosi ta vrh svoje pravo ime kakor ga uporabljajo tudi domačini. Imenuje se MEDVEDJAK. Verjetno je, da je prvi kartograf florentinskega zavoda pri običajnem popraševanju pri prebivalstvu razumel, da pravijo temu hribu MEDUEIA in je tako tudi zapisal. Risar, ki je izgotavljal osnutek za tisk, pa je zamenjal prvotni »ex« za »ca« in je tako popolnoma potvoril prvotno in pravo ime. Do takih napak je pogosto prihajalo pri starih planih, na katerih so imena hribov pisana z okroglimi posebnimi črkami. Odprava takih netočnosti in ovir je nujna. Enkrat odkrite in pojasnjene, jih Zavod lahko popravi po svoji pobudi.

Vse drugače pa je s fašističnimi krajevnimi imeni. Tu se srečamo s pristojnostjo občinskega sveta. Zakon iz leta 1923, ki ga je predpisal še tedaj Osrednji urad za Nove pokrajine pred nastopom fašizma, je uradno določil topomastiko za našo okolico. Pri tem je priznal za mnoge naše vasi uradno veljavo slovenskih imen. Temu zakonu bi bilo treba vrniti vso veljavo in morali bi odpraviti vse kasnejše spremembe.

Med temi spremembami je po mojem mnenju najbolj kričeča tista, ki se tiče OPCIN. Gre za kraj, ki ga vse stare listine, od srednjega veka dalje navajajo kot »OPCINA« ali »VELLA OPICINA«. Tako imenujejo ta kraj tudi vsi Tržačani brez razlike, medtem ko ga v vseh uradnih listinah, n. pr. uprave državnih železnic in v planih florentinskega zavoda, navajajo s spakedranko »POGGIOREALE DEL CARSO«.

Pobudo za preimenovanje te naše vasi je dal leta 1940 tedanji tržaški podestà s svojim odlokom št. 1289 z dne 26. oktobra v XVIII. letu fašizma. Utemeljil ga je z nizom razlogov, katerim bi se danes lahko samo smejala. Postopek pa se je vlekel zelo dolgo in šele 3. julija 1942, v XX. letu fašizma je tedanji kralj in cesar podpisal dekret št. 1164, s katerim je pooblastil tržaško občino, da menja ime naselja. Dekret je bil nato objavljen šele 20. oktobra 1942 v XX. letu fašizma.

Dr. T. Simčič je nato navedel v interpelaciji najznačilnejše odstavke iz podestatovega odloka in iz uradnega postopka, za kar je še enkrat poudaril, da bi vse to bilo nenostavno smešno, če bi se ne dogajalo v času, ki je bil tragičen za italijanski narod. Nato je nadaljeval:

Teden »to je začelo XXI. leto fašizma. Vojaki, ki jih je nekdanja »majhna Italija« pripeljala na vrhove Julijskih Alp, so bili razkropljeni po ogromnem ozemlju, od Dona, preko Balkana do Libijske puščave. Bilo jim je namenjeno, da v nekaj tednih doživijo polom na Donu in pri El Alameinu, da padajo v zasedah na Hrvaškem in v Sloveniji.

V nadomestilo pa so budni čuvarji italijanstva Trsta lahko bili zadovoljni: slovensko ime ene izmed kraških vasi je bilo izbrisano vsaj z zemljevidov, če že ne iz splošne uporabe vsega krajevnega prebivalstva, italijanske in slovenske narodnosti.

Vprašujem torej gospoda župana, ali ne smatra, da bi bilo primerno, če bi se zavzel pri vladi, da naj vrne polno veljavo kraljevemu dekretu št. 800 z dne 29. marca 1923, ki je določil imena občin in drugih krajev priključenih pokrajin in da istočasno podvrzame primerne korake, da se Opčinam vrne njihovo pravo ime.

Gospod župan si je pridržal, da odgovori dr. Simčiču kasneje, ko bo proučil zastavljeno vprašanje.

Republika Južna Afrika

V noči med 30. in 31. majem so v Pretoriji, prestolnici Južne Afrike vsi mestni zvonovi oznanjali rojstvo Južnoafriške republike. Zaradi diskriminacijske politike vodilne plasti v Južni Afriki, ki so jo ožigosale nekatere članice Britanske skupnosti narodov, se je dežela odcepila od britanske krone. Tako je Južna Afrika dvaindvajseta neodvisna afriška republika. Za prvega predsednika republike je bil izvoljen Charles Smart. Med domačinskim prebivalstvom je zavladala zaradi tega ukrepa upravičena bojazen, da se bodo napetosti med belci in črnci še povečale.

Zakon za slovenske šole

Slovenci, ki se zanimajo za javno življenje, so pred kratkim z zadovoljstvom sprejeli vest, da je prosvetna komisija poslanske zbornice na zakonodajni stopnji sprejela zakon za slovenske šole na Tržaškem in Goriškem. Ker je besedilo zakona šlo skozi prosvetno komisijo, ne bo treba o zakonu razpravljati v poslanski zbornici. Zakon pa še nima pravne moči. Besedilo zakona mora še v senatno komisijo. Če ga bo sprejela tudi ta, potem gre v podpis k državnemu poglavarju in nato v objavo v uradni list. Pot zakona je dolga. Poznamo že šolski zakon, ki ga je pripravil prosvetni minister Rossi, a je propadel. Pozneje je prosvetni minister Medici pripravil nov zakonski osnutek in o tem osnutku so razpravljali.

Poleg vladnega osnutka so pripravili svoj osnutek tudi komunistični in socialistični poslanci. O vladnem osnutku so razpravljale vse stranke, ki se zanimajo za slovensko problematiko in postavile k vsakemu členu svoje mnenje in popravke. Tak popravljen vladni osnutek je bil poslan na merodajna mesta. Na

šlo do razprave. Ker so bila mnenja dokaj različna, je seveda bilo potrebno marsikaj spreminjati popravljati in popuščati. Tako je končno prišlo do zakona, ki je sicer zakon, a njegova vsebina nas popolnoma ne zadovoljuje. Zakon ne upošteva, da biva slovenska manjšina tudi v videmski pokrajini, da ta manjšina nima šol v svojem materinem jeziku, niti nima ene ure slovenskega pouka. Dalje zakon ne rešuje zadovoljivo sindikalnih zadev osebja slovenskih šol. Če pomislimo, da slovenske šole delujejo že od leta 1945 popolnoma regularno, pa v vseh teh letih ni bilo ustvarjenih stalnih mest in natečajev, osebje ni moglo urediti svojega pravnega položaja, kar je v veliko škodo osebja in nivoja šole. Upajmo, da bo sedaj zakon končno le vse uredil, in da ne

bo treba zopet čakati na njegovo izvajanje. Zato se zastopniki slovenskih šol, ki so se nedavno srečali s prosvetnim ministrom Boscom v Trstu, zaprosili, naj se čimprej začne izvajati potrebni ukrepi, ki jih bodoči zakon predvideva, da bo končno vprašanje urejeno.

Ob tem pa moramo opozoriti, da si danes nekateri le preveč lastne zasluge, katerih pa nikakor nimajo.

Vsi se moramo spominjati, da je goriška SDZ lani avgusta povabila politične, sindikalne in kulturne organizacije na razgovor o vladnem osnutku.

Tega povabila ne more nihče zanikati. In kaj se je zgodilo? Prav titovci so na tem prvem srečanju planili pokoncu, da SDZ nima pravice, da sklicuje tak sestanek, češ da je to zadeva Šolskega odbora. Toda SDZ je besedilo imela in je bilo edino prav, da je tak sestanek sklical. Toda prvi sestanek se je razbil. Sledili so trimesečni razgovori, deloma v Gorici deloma v Trstu, kjer so padale hude obtožbe. SDZ je popustila zaradi stvari in pristala na skupna posvetovanja, čeprav so prav titovci prvo srečanje in razgovor razbili. Končno je prišlo do skupne spomenice o šolskem zakonu, sindikata v Trstu in Gorici pa sta pripravila besedilo, kako naj bi se glasilo idealno besedilo zakona.

Tak je bil položaj pred razpravo. Ko je začela razprava v poslanski prosvetni komisiji, je bila v Rimu dvakrat delegacija goriškega in tržaškega šolskega sindikata, ki je informirala člane komisije o nekaterih posebno perečih točkah. Dasi še ni bilo nobenega uspeha, je že Primorski dnevnik 19. aprila 1961 objavil, da se pripravi k zakonskemu osnutku posla »razne slovenske ustanove kot napredne stranke.« Torej prej vsi, sedaj samo napredni! Da bo slika popolna, se je oglašila tudi »Unità« in točno mesec dni za (Nadaljevanje na 2. str.)

VESTI z GORIŠKEGA

Izidi volitev na Goriškem

Zmagovito napredovanje Slovenske liste v Števerjanu, kjer so ohranili samostojnost svoje občine = Slovenska provincialna lista dosegla uspeh in izvolitev svetovalca Povišek glasov v Gorici in ohranitev treh svetovalcev

Goriški narodno zavedni demokratični Slovenci so v nedeljo in ponedeljek 28. in 29. maja zopet izpovedali svojo prisotnost in voljo do življenja v javno upravnem oziru.

Slovenski odpadniki, bivši titovci, so tudi za te volitve nastopili z vso ostrnostjo svojega sovraštva do naših vrlih demokratov, ki so postavili svojo provincialno listo po vseh štiriindvajsetih volilnih okrožjih, izobesili po teh okrožjih slovenske lepake in v Gorici tudi osem

VODITELJ ZMAGUJOČE SLOV. LISTE V ŠTEVERJANU
ZUPAN HERMENEGILD PODVERŠIC

transparentov Slovenske liste z znakom lipove vejice.

Naši so šli na volitve z veliko požrtvovalnostjo, polni čiste ljubezni in zvestobe do naroda in narodne stvari, v častnem prizadevanju, da pomagajo slovenskemu ljudstvu v zamejstvu, da ga zastopajo v upravnih svetih, branijo njegovo čast in njegove pravice z vsemi s tem povezanimi koristmi.

Volitve, kot se vršijo v demokratičnem svobodnem svetu, zahtevajo veliko dobre volje in napor ter tudi propagandnih stroškov. Naša sredstva so kajpak zelo skromna in nezadostna. Izvirajo iz prostovoljnih prispevkov. Zato pa je prizadevanje naših voditeljev in sploh vseh, ki so za nastop in uspeh kakor koli skrbeli in se potegovali, toliko bolj vredno pohvale.

Ohranjena je samostojna občina Števerjan

Mirne vesti lahko rečemo, da je najznačilnejši volilni boj potekal v Števerjanu, kjer ni šlo samo za ohranitev občinske uprave v rokah naših narodno zavednih demokratov, ampak tudi za ohranitev samostojnosti občine. Proti Slovenski listi z lipovo vejico, ki je odločno nastopila za ohranitev samostojnosti, sta nastopali listi titovcev in grofa Formentinija. Njihovo skupno zasmehovanje, popivanje, prepevanje in sramotenje Slovenske liste, njenih predstavnikov, predlagateljev in

Zakon za slovenske šole

(Konec s prve strani)

Primorskim, torej 19. maja 1961. Unità pripisuje uspeh za zakon samo komunističnim poslancem in prezre celo socialiste, za katere vemo, da so se za zakon zavzemali. Toda eni in drugi kot manjšina niso mogli proti večini. Za konec se nam vsiljuje samo tole vprašanje: Če je zasluga, da je zakonsko besedilo šlo skozi prosvetne komisije poslanske zbornice samo po zaslugi naprednih, oziroma po poročilu Unità, samo komunistov in nikogar drugega, kako to, da je bilo potem treba tako dolgo čakati, da je prišlo do besedila in njega sprejema. Če so tako mogočni in vplivni, zakaj niso zakona že preje spravili skozi? Vendar smo prepričani, da vsi trezni vedo, da manjšina še ni nikdar odločala. Če je vladna večina hotela zakon spraviti skozi, bi ga bila spravila tudi brez komunistov in socialistov. Če pa so tako mogočni, zakaj pa ni prodrl njihov zakonski osnutek?

Vam pametnim je to dovolj. Komur pa ni, tem pa smo rade volje na razpolago in jim bomo še lahko marsikaj pojasnili.

Observer

kandidatov ter dosedanjih upraviteljev občine, dokazujejo to pravo trditev. So pa tudi dokaz, da titovci sovražijo vse to, kar je našemu ljudstvu sveto in drago: svoboda, ljubezen do svoje občine in zvestoba slovenskemu rodu in jeziku.

Komunist Miladin Cerne je tudi ob tej priložnosti bruhal iz sebe, kar pač komunist kot on zmoro. Spremljala ga je tovarišica iz Gorice, ki je tako sila krajnaja, da ne pusti objaviti svojega imena niti v samem »Primorskem dnevniku...«

»Primorski dnevnik«, zvest svojim načelom, se je seveda zaganjal proti Slovenski listi v Števerjanu in proti dosednji občinski upravi s samimi golimi lažmi, kot je pač navada listov, ki jim je resnica trn v peti.

Izid volitev v Števerjanu pa je sledeči:

POKRAJINSKI SVETOVALEC SL
DR. MAKUC

Slovenska lista je prejela 252 glasov, to je 21 več kot leta 1956. Titovska lista 189 glasov (preje 215) njena zaveznica tretja lista grofa Formentinija pa le 93 glasov.

Števerjanci so proslavili svojo zmago z velikim navdušenjem in prižgali velik kres vrh vasi.

Ohranjeno zastopstvo v provincialnem svetu

Pri provincialnih volitvah je Slovenska lista dosegla 2.957 glasov in ohranila mesto slovenskega svetovalca v provincialnem svetu. Res, da je tu 90 glasov manj

kot leta 1956, toda temu so krive razmere, ki jih spodaj navajamo.

Na volitvah za obnovo goriškega občinskega sveta pa je Slovenska lista prejela 1.852 GLASOV, 51 VEC kot leta 1956 in tri svetovalce.

V Doberdolu in Sovodnjah

V Doberdolu in Sovodnjah sta Slovenski listi v manjšini, ohranili sta po tri svetovalce v vsaki občini, toda v Doberdolu je 18 glasov manj; ker jih je zdaj 288, prej pa 306, v Sovodnjah je zdaj 375 glasov, prej pa 470. Torej 95 glasov manj.

Temu so krive krajevne razmere in zlasti zmota naših ljudi, ki so šli na volitve

premalo odločno in skoraj brez propagande in pouka. Zato je v Sovodnjah kar 70 belih glasovnic in 22 neveljavnih.

Za prihodnje volitve bo treba poskrbeti za stvar z večjo odločnostjo, zlasti ker so titovci in vsi njihovi zavezniki skrajno brezobzirni in napadalni. Tako se je komunist Miladin Cerne tudi v teh krajih z vso lažnivostjo obregal ob naše može in predstavnike. On, ki je leta 1957 označil slovensko besedo v provincialnem svetu za »uganjanje nacionalizma« in je pri letošnjih volitvah zlezel na rep volilne liste italijanskih komunistov, se je drznil napadati naše liste in može, da ne bi zmagala slovenska narodna stvar.

Poskusil je tudi še hujsko predrznost, pa ni uspel.

Vodstvo Slovenske demokratske zveze v Gorici se zahvaljuje vsem, ki so pomagali pri volitvah: podpisnikom Slovenskih list, kandidatom, podpornikom in še posebej volivcem, ki so svoj glas tem listam zaupali.

Jalova trobentanja

Tik pred nedeljskimi volitvami na Goriškem so se vsa propagandna titovska trobila od državne radijske postaje v Kopru, preko »Prim. dn.« pa do samega »Matajurja« z vso tipično komunistično demagogijo zagnala proti »Slovenskim listam«.

Med drugim je titovski goriški trombetač zalajnal tudi popevko o »emigrantskih pajdaših« v Argentini. Očitno mu je žal, da niso ti »pajdaši« padli v Kočevskih gozdovih pod strojnimi posnemačev Eichmanna skupno z dvanajsttisoč slovenskih fantov in mož. »Slovenska kulturna akcija« je brez kakršnekoli podpore slovenske komunistične vlade in proti njeni volji podelila Slovincem relativno neprimerno več resničnih kulturnih stvaritev kot pa vsi komunistični »kulturniki«, ki krpčajo sodobno slovensko literaturo po partijskih naročilih in njenih honorarjih.

Vsi ti resnični in nesebični zvoki nepotvorjene slovenske besede so seveda za naše rdeče politične prekupevalce in konjunkturiste žive priče požrtvovalnosti proti zaslužkarskemu trapolerstvu. In ali je čudno, če jih ob takih zvokih tako krepko napada madron.

Slovenski demokrati v goriškem občinskem svetu so s svojim nastopom za uveljavljanje slovenskih šolskih pravic ustvarili prav med treznimi Italijani tako potrebno strpno vzdušje. To je njihova zgodovinska zasluga, ki jo poskuša rdeči trombetač zaman utajiti. Po ukazih iz Ljubljane se pešica titovskih užitarjev ne brati z italijansko KPI in PSI zato, da se »zmanjša in postopoma uniči nam nepotna fašistično šovinistična fronta«, ampak zato, da se razpršijo vsi tisti, ki so ostali zvesti svojemu jeziku, svoji veri, izročilu in svojemu prepričanju, in tudi

zato, da slovenski rdeči najemniki po italijanskih strankah vsaj simbolično pomagajo komunistični diktaturi na oblast. Samo zaradi komunistične polastitve oblasti je pod lažno krinko »osvoboditve« krvavel slovenski narod.

Tudi zadnjemu slovenskemu analfabetu, če imamo sploh še kakšnega, je znano, da niso Gradniki (pred leti so tega našega velikega pesnika rdeči trombetači zmerjali za Gradnika - odpadnika), Levstiki, Cankarji in Gregorčiči nikoli kandidirali na listah italijanskih strank, ampak so nasprotno vse svoje življenje služili slovenskemu simbolu - lipi. Svojih velikih slovenskih imen bi nikoli ne polagali v tuja gnezda, pa čeprav bi jim režimovci ponujali najvišje kariere, masne službe in večne rente, kakor počenjačo to nekateri nevredni nasledniki teh velikih Slovencev. Ti naši kulturni velikani bi današnje jegulje, ki se premetavajo iz ene stranke v drugo, ki zamenjujejo politična prepričanja kot gizdalni svoje ljubice, ki jim je življenjska kariera politično najemništvo, literarno obdelali tako kot je Anton Novačan obdeloval nemškutarijo. To kar so počenjali nemškutarji in cikorkaši na čisto narodnem področju, to posnemajo ti najemniki na narodno političnih popriščih. To je resnica, vse ostalo je pesek v oči.

Lahkoatletsko srečanje med srednješolci

V torek 16. maja se je na šolskem igrišču pri Standrežu končno vršilo še večkrat napovedano in potem vedno odloženo lahkoatletsko srečanje med tržaškimi in goriškimi srednješolci. Srečanje je bilo namreč napovedano že lansko leto, toda zaradi tehničnih ovir ga ni bilo ne lani ne letos aprila ob priliki našega šolskega izleta v Trst.

Na sporedu je bilo sedem tekem, od katerih se jih je kar pet zaključilo z zmago Goricanov; ker pa so Tržačani zasedli več drugih in tretjih mest, so kot moštvo zmagali s 37 točkami proti 35.

REZULTATI POSAMEZNIH TEKEM:

Tek na 80 m:

1. Anselmi E. (Go) 9"3
2. Veljak W. (Ts) 9"6

Met krogla (5 kg):

1. Di Battista R. (Go) 14,14 m
2. Spacal S. (Ts) 14,12 m

Skok v višino:

1. Di Battista R. (Go) 165 cm
2. Mozetič I. (Ts) 160 cm

Tek na 1000 m:

1. Košuta B. (Ts) 2'51"7
2. Fischer I. (Ts) 3'05"4

Met diska:

1. Spacal S. (Ts) 36,12 m
2. Devetak L. (Go) 31,19 m

Skok v daljavo:

1. Anselmi E. (Go) 6,35 m
2. Pilat D. (Ts) 5,67 m

Stafeta 4 x 100 m:

1. Gorica (Tence, Di Battista, Kušič, Anselmi) 46"7
2. Trst (Pilat, Veljak S., Spacal, Veljak W.) 47"1

Istega dne zvečer je bilo tudi povratno srečanje v odbojki, ki se je ponovno zaključilo v korist Goricanov z 2 : 1 (15:9, 17:19, 15:10).

Tu pa hočemo še pripomniti, da so se Tržačani prav kakor med aprilsko tekmo v odbojki pokazali res »izredno olikane«, kar je treba po našem mnenju pripisati izključno »vzvišeni vzgoji«, ki jo naši mladini vcepljajo po raznih društvi, zborovanjih in taborih tostran in onstran meje. Kaj pa porečejo k temu tržaški vzgojitelji in starši? Nas prav zanima!

Gorican

Akademija goriških srednješolcev

Goriški srednješolci vabijo na svojo ZAKLJUČNO PRIREDITEV,

ki bo v nedeljo, 4. junija ob 20.30 na šolskem dvorišču v ulici Randaccio (ne v ul. Croce kakor prejšnja leta). Na sporedu so pevske točke in pravilna igra JANKO IN METKA. Pojejo in igrajo dijaki Nižje srednje in Strokovne šole. Vstop je prost. Prostovoljni prispevki se bodo s hvalečnostjo sprejemali. V primeru slabega vremena se prireditve odloži na naslednjo nedeljo, 11. junija.

Jamlje

V četrtek zvečer je nepričakovano umrl v goriški bolnici star 65 let naš priljubljeni vaščan in gostilničar JOŽEF SOBAN. Pokojnik je bil zaveden Slovenec in odločen demokrat, kar je potrdil še pred tedni, ko je podpisal za Slovensko listo z lipovo vejico.

Zalutajoči vdovi, hčerkam in sinom izreka svoje sožalje skupno s prijatelji in znanci tudi uredništvo »Demokracije«.

Izidi goriških pokrajinskih volitev

OKROZJE	DG	PCI	MSI	PSDI	PSI	PRI	SL	PDIUM	PLI
KRMIN I.	1.497	863	139	138	335	5	84	24	89
KRMIN II.	1.981	1.019	116	194	549	14	29	28	63
FARA - KAPRIVA	2.241	568	86	301	608	27	265	33	182
GORICA I.	1.514	552	169	434	594	8	317	62	63
GORICA II.	1.882	225	481	393	273	31	340	65	139
GORICA III.	1.772	199	649	402	188	54	328	109	237
GORICA IV.	1.967	210	527	341	237	32	197	78	164
GORICA V.	1.955	196	638	412	205	35	161	108	356
GORICA VI.	1.593	369	422	420	412	32	269	70	200
GORICA VII.	1.871	288	504	428	269	20	189	77	157
GRADISCE	1.466	1.172	166	103	486	14	6	44	60
GRADEZ I.	1.921	866	186	179	145	147	5	47	109
GRADEZ II.	1.715	1.064	146	105	254	61	11	28	55
TRZIC I.	1.119	989	176	231	492	43	18	52	104
TRZIC II.	1.508	790	282	292	417	84	6	69	118
TRZIC III.	1.321	697	200	299	466	62	4	63	59
TRZIC IV.	1.499	574	291	274	318	69	3	67	315
TRZIC V.	1.303	935	170	262	442	34	19	40	90
ROMANS	1.729	1.240	90	176	279	8	2	15	33
RONKE I.	1.403	1.443	104	177	555	13	14	23	280
RONKE II.	1.368	1.625	75	211	451	12	18	24	119
ZAGRAJ	730	964	101	197	711	17	615	19	35
SKOCIJAN I.	1.113	1.444	55	92	272	42	17	22	53
SKOCIJAN II.	953	1.809	89	223	234	15	4	11	49
SKUPAJ	37.527	20.102	5.836	6.274	9.190	846	2.957	1.178	3.154

Kratice: DC - Krščanska demokracija
PCI - Komunistična partija
MSI - Misovci

PSDI - Ital. socialdemokratska stran.
PSI - Italijanska socialistična stranka
PRI - Italijanska republikanska stran.

SL - Slovenska lista
PDIUM - Monarhisti
PLI - Italijanska liberalna stranka

DVA DOPUSTNIKA

Kljub vremenu, ki nas je spominjalo bolj na jesen kot na spomlad, se je pripeljal čas dopustov, in nekega dne sta naše podjetje zapustila ravnatelj in delavec.

Delavec se je usedel v avtobus, in ko se je primajal do končne postaje, je izstopil in pot nadaljeval peš. Kam, še sam ni vedel. Naglica ga ni preganjala. Ze samo pešačenje tjavendan bi ga poplačalo za vse črne dni pod zemljo. Zejalo ga je po vetru, zelenju, ptičjem petju, po samoti in tišini.

Med potjo je nagovarjal kmete pri košnji. Ko pa se je spustil mrak na zemljo, je prenočil v seniku ali pri gostoljubnih, odkritosrčnih in skromnih kmečkih ljudeh. Vzpenjal se je na planine, privlačile so ga gore z gozdovi, pašniki in ledeniki. Vse je prebrskal, vse premeril. Na povratku se je ustavil na večji kmetiji. Sprejeli so ga kot sorodnika, mu postregli z žgancem in kislim mlekom ter mu ponudili tudi posteljo. Na vse zgodaj je vstal. Ze sinoči ga je zapeljeval obsežen vrt, ograjen s preprostim lesnim plotom. Vrt je bil že od nekdaj njegov nepozabni ljubljene.

Tako se je naš delavec, recimo mu Tomaž, vtihotapil na vrt. Čuden je ta današnji svet, je premišljeval, »nobene pravice ni več na svetu.«

Na obsežni gredici se je v vrstah koštila solata ledenka. Glave se debelijo in bi upravičeno lahko razveseljevale marsikatero ministrstvo, ki je največkrat nabito puhlih glav. Sonce in rosa lepita list za listom, in eden je lepše nakodran od drugega.

»Vsa čast ledeniki!« so momljali veliki vrtni polji in lezli k bogatemu zajtrku. Na drugi strani je fizičlec z zrelo tehniko plezal po fiziolavkah navzgor. Njegovi nežni listi so pahljali sem in tja kot pasji repki ob gospodarjevem povratku. In božji sad se je napenjal v stročnicah kot oprsje alpske dečve.

Tam visijo grahovi stroki po posušenih natčih in tekmujejo po svojem zadržanju in mehkelem zelenilu s kumaro, ki se štikla k materi zemlji. Nekoliko osabna sta vičljasto erfurtsko zelje in ohrovt. Oba hrepnita po priznanju.

Pa je prišel naš dopustnik Tomaž. »Zares si čedna, je dejal cvetači, ki jo po lepoti lahko primerjamo samo s soncem.« Čudovita si, samo nekoliko predbona. In proti ledenki je pripomnil: »Same glave, da bi kar vanje ugriznila.«

Tomaž je stopical mimo sočne solate in nerodno pohodil nekaj kolerab. Zaskrbnjeno se je pripognil čez rjav grob nasute zemlje, kjer ni bilo niti enega samega lista. »Aha beluš, šparglije, je pripomnil Tomaž in izgrebel malo vrhnje prsti, da bi vitki, rumeni sveči pomagal na svetlo. Rdeča pesa ne bo nikoli razumela, zakaj je beluš bolj cenjen od nje. Končno je tudi njena glava zakopana v zemlji. Ali to menda ne odloča.

»Sindikar domače povrtine je beluše že davno izključil iz svoje srede, zaradi nelojalne konkurence«, so besedičile redkvice, vse rdeče od jeze. V resnici pa jih tare nevoščljivost kot mnoge ljudi na tem svetu.

Beluš se seveda za vse to ne meni. Kaj pa more, če ga ljudje smatrajo za delikateso? Končno sudi svet vsa bitja po tem, kakršna so. Kje neki bi našli človeka, ki bi med prsti in s pomočjo vilic z oljem in limonovim sokom namaščen - korenček potiskal v usta? Smešno kaj? Čeprav korenčku ni mogoče odrekati dragocenih uslug, ki jih opravi hišni gospodinj.

Beluš ni nikoli podvomil, da mu med vso povrtino pripada krona. Pa ga zagrabi človek in mu odgrizne glavo.

Ob takih preprostih in vsakdanjih življajih je Tomaž preživljal svoj dopust. S seboj pa je z dopusta odnesel nekaj orjaških glav ledenke, pol nahrbnika graha, nekaj šopov redkvice, dve butari belušev, nekaj klobas, štruco surovega masla, kolesček sira in dva ducata svežih jajc. »To sem prihranil od vožnje v neznano«, je premišljeval. »Mislim, da sem prihranke kar dobro porabil, čeprav nahrbtnik nekoliko zajeda rame.«

S temi blagoslovi in zagorelih rdečih lic je Tomaž osrečil sebe in tudi svojo družino.

Na dopust pa jo je pobral tudi gospod ravnatelj. Seveda ni odhajal na sever, v planine in še najmanj peš. Livriran šofer je prijedral z zajetno ameriško cestno križarko pred ravnateljevo vilo. Vanjo se je skotacal gospod ravnatelj, ne brez šoferjeve pomoči. Pritlačni prostor je pogoltnil tri orjaške kovčke. Manjkati pa, tudi ni smela obsežna aktovka. Vožnja se je seveda usmerila proti jugu in nato proti zahodu, na Riviero. Samo tu vlada ozračje za gornjo plast današnje družbe.

V avtu se gospod ravnatelj ni dolgočasil. Motor je tulil, polja, gozdički, vinogradi so vrtoglavno dirjali mimo, in samo šofer jim je privoščil po kak bežen pogled. Gospoda ravnatelja vse to ni zanimalo, vse njegove misli so zatopljene v najnovejšo borzno tečajnico, ki je vsa prekrita ravnateljevih računanj. Vožnja, ki je trajala do cilja dobrih deset ur, je gospoda ravnatelja zdelala vsaj toliko kot sleherni delovni dan.

Ves utrujen se je umaknil v svoj tri-sobni apartma v razkošnem letoviškem

hotelu. Skrbno izbrana večerja mu ni dišala. Ko je odšel šoferja, je pričel živčno premišljevat, zakaj je pravzaprav tu. Pa se je hitro domislil nočnih lokalov, si nataknil smoking in se spustil med hrup in vreščanje. Lepe ženske, ples, šampanje, to so poživila za sodobnega gospodarstvenika. Nujno potrebna pa je tudi hazardna igra, saj poslovni človek tudi na dopustu ne sme zanemarjati denarne sreče.

Tako so gospodu ravnatelju potekali dopustni dnevi. V zgodnjih jutranjih urah, ko se je priklatil domov, je živčno budnost krotil z uspavalnimi praški. Ves dopoldan je preležal v polsnu. Maček v prebavilih in možganih je pridno predel po ves dan.

Gospodu ravnatelju ni manjkala družba sovrstnikov. V njihovem krogu so premlevali tečaje vrednostnih papirjev, postavljali napovedi, računali zaslužke in se od časa do časa tudi pošteno sporekli.

Tako je minilo sedem dni. Gospod ravnatelj je bil na koncu svojih fizičnih in duševnih moči. Pogosto ga je obhajala slabost, zbadalo ga je pri srcu in včasih je kar težko dihal.

Končno je telefoniral po šoferja še preden je poteklo polovico dni njegovega dopusta. Le s težavo je prenašal naporno vožnjo. Ze drugi dan po povratku je moral v sanatorij. Infarkt, so njegovi ženi zaupali zdravniku.

Kako ves drugačen bi se vrnil z dopusta, če bi ga preživel v družbi delavca Tomaža! Po tujih in oddaljenih mestih je iskal oddiha in srečo, čeprav je ta sreča domovala pred hišnim pragom...

T. C.

OB DRUGI OBLETNICI SMRTI

Dr. BOGUMIL VOŠNJAK v svojih neobjavljenih angleških znanstvenih delih

Rajnki je bil znan rodu med obema vojnoma bolj kot politik in diplomat, manj pa kot znanstveni delavec, dasi je vsakdo, ki je stopil z njim v stike takoj čutil, da ima opravka z intelektualcem visoke ravni.

Z znanstvenim delom se je ukvarjal bolj sistematično v svojih mladih letih in potem zopet v starosti, v svoji drugi emigraciji. Sicer pa je tudi med obema vojnoma pisal več knjig, in sicer teoretično delo »Križa suverenosti in državne oblasti v moderni državi« ter »Zmaga Jugoslavije«, »Jugoslovanski Odbor« in življenjepis svojega očeta Mihaela, ustanovitelja slovenskega združnega gibanja, ki se je pozneje razširilo na ves Slovenski jug.

Po doktoratu na dunajski pravni fakulteti je več let študiral ustavno pravo in politične vede v Heidelbergu in Parizu. Ko se je vrnil domov, je ustanovil v Gorici prvo slovensko revijo za politične znanosti »Vedra«. Leta 1912 pa je bil izvoljen za docenta zagrebške pravne fakultete iz svoje stroke. O tem njegovem delovanju je »Demokracija« obširno poročala ob njegovi smrti.

Po drugi svetovni vojni, v svoji drugi emigraciji, ko je prišel v Ameriko, je zopet nadaljeval z znanstvenim delom. Delal je najprej v New York City-ju v knjižnici Columbia-univerze in potem v

Kongresni knjižnici v Washingtonu. Vmes je eno leto predaval na Kalifornijski univerzi v Berkeleyu o »Government and Politics in the Balkan States«. Bil je med Slovenci najboljši poznavalec političnih razmer v balkanskih državah in je sodeloval med obema vojnoma tudi na vseh balkanskih konferencah.

Rajnki je bil vse svoje življenje velik Slovenec, Jugoslovian in Slovan in kot tak pristal vseslovenske misli. Vsa poznejša razočaranja ga niso mogla odvrniti od idealov njegove mladosti, ko je bil pristal novo-slovenskega gibanja. To je bilo tedaj, ko so slovanski narodi v Avstro-Ogrski monarhiji in v Otomanskem imperiju še pričakovali osvoboditev s pomočjo carske Rusije.

V tem duhu je tudi napisal svoje najbolj obsežno delo »The Emancipation of the Western Slavs«, to je osvoboditev Slovencev, Hrvatov, Srbov, Čehov, Slovakov in Poljakov. Bistveno je to delo filozofsko razglabljanje zgodovinskega razvoja vseslovenske misli v nasprotju s komunizmom ter obsega 750 tipkanih strani. Ravno kot pristal vseslovenske misli odklanja panslavizem, ki je služil najprej zunanje-političnim ciljem in ekspanziji carske Rusije, medtem ko se včasih tudi sovjetski imperializem služi po potrebi s tem geslom.

Rajnki je napisal še eno delo na 400 tipkanih strani, »The Giant Legislatures«, evropski pogledi na delo Kongresa Združenih Držav. Namen je tega dela popularizirati demokratično zakonodajno delo in organizacijo po ameriškem vzoru.

Ko bo uspelo katero izmed teh del tiskati bo najlepša uvodna beseda v srce segajoči govor, ki ga je imel pred tujimi pogrebnički v odlični angleščini nad odrom pokojnika v Washingtonu, dr. Miha Krek, predsednik Slovenskega narodnega odbora, ki je primerno poudaril ne le neveljive zasluge pokojnika, temveč tudi pomen Vošnjakovih in slovenski zgodovini.

Največji Vošnjakov rokopis, »Osvoboditev Zahodnih Slovanov«, obsega zelo široko področje, ki ga lahko le krakito omenimo. Prvo poglavje obravnava etnično edinstvo Slovanov do njihovega diferenciranja, kakor tudi stoletne boje proti nemškemu gospodovanju. Slovenskima svetnikoma, sv. Cirilu in sv. Metodu, je pomenjeno dostojno mesto. Drugo poglavje obsega razvoje od francoske revolucije do l. 1848, kjer je obdelana tudi slovenska renesansa. Tretje poglavje sega do Berlinskega kongresa, kjer so iz domače zgodovine obdelani slovenski tabori, ki jih je sprožil pisatelj stric, dr. Izef Vošnjak. Četrto poglavje zaključuje s prvo svetovno vojno. Peto poglavje opisuje položaj v slovenskem svetu med prvo svetovno vojno, šesto pa med obema vojnoma. V zaključnem, sedmem poglavju, razglablja o spiritualizmu in univerzalizmu Slovanov.

Iz te bogate vsebine lahko omenimo le nekaj posebnih poglavij. Vošnjak se obširno ukvarja z najstarejšo slovensko in slovensko zibelko demokracije, svobode in državnosti v stari Karantanji, v današnji Koroški, zibelki, ki je nastala veliko prej kot se je osamosvojil Novgorod, predhodnik ruskega carstva.

Ustoličenje karantanskega vojvode po vojvodskem kmetu na Gosposvetem polju je najstarejši simbol evropske demokracije (Konec na 4. str.)

Konjunktura najemnikov

V zadnjih časih se odpira visoka konjunktura za vse tiste, ki po končani drugi svetovni vojni še niso našli zaposlenja v nevojaških poklicih in tudi za vse tiste, katerim je potekla najemniška pogodba v eni izmed armad na tem svetu. Po pustolovcih, ki bi radi služili za topovsko krmo, je danes veliko povpraševanje. Barva kože in narodna pripadnost ne igra vloga. Iščemo se tako belci, kot tudi najemniki drugačne polti. Razlika pri snubljenju je samo ta, da razpolagajo belci z ustreznimi vojnimi izkušnjami in poznavanjem vseh vrst moderne orožja ter prejemajo za to približno enako mesečno plačo, kakršna pripada prostovoljcu barvne polti v teku dveh let službovanja.

Ce izločimo vse tiste številne sabotažne kadre in specialiste za infiltracijo, ki jih novačijo in plačujejo komunistične vladavine, ostaja še vedno dober duet držav, ki v tem času po vsej Evropi iščejo korajžne prostovoljce za svoje javne in tajne armade ter jih po grofovsko tudi plačujejo. Predvsem je najemnikom zajamčena prosta vožnja in povračilo vseh potnih stroškov. Pustolovci lahko licitirajo med tistimi gospodari, ki svoje najemnike najboljše plačujejo ter jim je zajamčena tudi čim daljša zaposlitev.

Sleheremu brezposelnemu, ki ima za seboj ustrezno vojaško izurjenost, je telesno zdrav in ne nad dvainštirideset let star, se odpirajo ugodnosti, kakršnih se ni bilo nikoli. Kot vojaški najemnik, brez pravice do pokojnine, prejema najemnik plačo, ki po višini dosega prejemeke zaslužnega generala.

Tu je pred vsem - za enkrat še ne osvobojeni - predsednik Katange, Combe, ki zaposluje v svoji upravi v orožništvu in armadi kakih 4500 belcev in išče še kakih novih 1800. Castnikom obljublja 580 angleških šterlin mesečno (circa 1.000.000 lir) navadnim vojakom pa po 140 šterlin (250.000 lir). Najemniška pogodba velja za dve leti. Najemnike novačijo v Belgiji.

Na jugu Konga ležeča pokrajina Kasaj razpolaga do sedaj s 180 belci, ki naj izurijo 3500 Baluba vojščakov za moderno vojskovanje. Predsednik pokrajine, Kolonji se trudi, da bi nabral še nadaljne najemnike. General Mobutu vzdržuje v svoji armadi 220 belih prostovoljcev iz 17 različnih držav. Plačuje jih iz rezerv diamantnih rudnikov.

V bližini Kenji je tajnik organizacije »Masai United Front« David Lemom postavil na nogo lastno zasebno črnsko armado, ki podpira Lumumbove naslednike. Zbral je 400 prostovoljcev, ki jih že nekaj mesecev pridno urijo. Glavna naloga te armade je, da pobije slehernega belca, ki je v službi katanske vlade ali med kasajskimi uporniki. Da bi take poboje preprečil je ameriški lastnik potovalne pisarne, Edwin Williams postavil na nogo protiarmando. Pripadnikom je obljubljal po 480 šterlin mesečne plače in nabral že kakih 600 prostovoljcev. Končno pa ga je angleški guverner v Keniji izgnal iz dežele.

V Ugandi se je spet pojavila verska sekta »Dinija Msambwa«, ki so jo pred desetim leti iztrebili. Vzdržuje zasebno armado 30.000 mož.

Za južno Rodezijo nabirajo prostovoljce v Angliji, na Irskem in po Južni Ameriki s časopisnimi oglasi. Bivšim bojevnikom ponujajo letno plačo 470 do 560 šterlin.

V protektoratu Severne Rodezije je odvetnik Colin Cammingsham ustanovil zasebno armado, ki šteje 1400 mož.

V zahodnem Alžiru delujeta dve podtalni organizaciji, ki prav tako iščeta prostovoljce. Poleg »Alžirske osvobodilne fronte« in »Narodnega alžirskega gibanja« deluje še nadaljna organizacija »La Main Rouge« (Rdeča roka), ki je znana po svojih terorističnih početjih.

Skoraj vse te številne organizacije vzdržujejo v severni Afriki svoje agente, ki snubijo pripadnike Francoske tujske legije. Za vse snubače je to najboljši vojaški material. Pripadniki tujske legije so navajeni na tropsko podnebje in so izurjeni v uporabi moderne orožja.

Vsi ti podatki razkrivajo na eni strani živahno mednarodno trgovanje s človeškim mesom, na drugi strani pa dokazujejo najemniški značaj gibanj, ki imajo le malo opravka z resnično voljo narodov, ki jih najemniki rešujejo kolonializma oziroma ta kolonializem branijo. Tako si »narodni voditelji« po vzgledu komunističnih zaslužkarjev ustvarjajo kariere s finančnimi sredstvi Vzhoda in tudi Zahoda. Zaradi lakohovernosti današnjih zemljanov cvete zaslužkarska politika v današnjih časih po vsem svetu. Postala je trgovina, s katero se z veliko vneto ukvarjajo prav tisti, ki jo tako radi in hrupno zavračajo po svojih komunističnih domovinah.

POD ČRTO

Od absolutizma do dvodomnega parlamenta

PRIROČNIK DEMOKRACIJE

7.

✚ LIBERALIZEM. Ta politični izraz se je na splošno uveljavil v 19. stoletju za določene zelo popularne politične in gospodarske teorije in tudi za programe in delovanje raznih političnih strank. To pa seveda ne pomeni, da so zgolj liberalne stranke dejansko liberalne, mnoge stranke z drugačnimi imeni so si prav tako prilastile liberalna načela 19. stoletja.

Z besedo »liberalizem« - v njenem najširšem pomenu - označujejo vsa razumniška gibanja od začetka 16. stoletja, ki so pripravljala pot liberalizmu 19. stoletja in s katerim so bila v tesni zvezi.

Osnova liberalizma (gospodarskega, političnega in socialnega) je prepričanje v svobodo posameznika. T.j. posameznik uživa kot član človeške družbe gotove naravne pravice. Da pa se svoboda ne bi sprevrgla v brezpravnost, je potrebno organizirati odnose med posamezniki in ostalimi člani človeštva. Brez take ureditve bi bilo urejeno življenje nemogoče. Liberalizem trdi, da ne nasprotuje uporabi oblasti s strani države v svrhu socialne preobnove in ustvaritvi pogojev, v katerih je zagotovljen uspešen razvoj posameznika. Nasprotuje pa nesmotni, sebični in celo dobronamerni uporabi državne oblasti, ki zatira osebnost odgovornost in pobudo na gospodarskem in socialnem področju.

Liberalizem kot politično gibanje preživlja v današnjih časih krizo. To pa ne zato, ker so ideje liberalizma zastarele

ali zato, ker si ljudje ne želijo več svobode, marveč predvsem zato, ker je večina liberalnih idealov sedaj več ali manj uresničena in si jih je velika večina prisvojila kot nekaj, kar se samo po sebi razume. V Veliki Britaniji, n. pr. nekdanja velika in močna liberalna stranka praktično več ne obstoja; eden glavnih razlogov njene razpada je morda v tem, da sta si tako laburistična kot konservativna prisvojili mnoge ideje liberalizma; prav zato je obstoj posebne liberalne stranke postal nepotreben. Ljudje, ki izpovedujejo liberalno prepričanje so bodisi člani desnega krila laburistične stranke ali pa člani levega krila konservativne stranke.

Drugi razlog razpada liberalizma je dejstvo, da mnogi ljudje povezujejo liberalizem, t.j. pojem liberalizma z njegovo gospodarsko obliko. Današnji liberalci so proti gospodarski obliki liberalizma 19. stoletja, toda njihovi napori, da bi liberalizem oživel kot gibanje, niso uspešni. Med Slovenci sta izraza »klerikalizem« in »liberalizem« dobila v nedavni preteklosti nezaslužen prizvok.

✚ LJUDSKA DEMOKRACIJA. Demokracija (iz grščine) pomeni »ljudsko vladanje«. »Ljudska demokracija« bi morala, potemtakem pomeniti »ljudsko vladanje ljudstva«. To razlikovanje pa še dolgo ne pomeni, da bi bile »ljudske demokracije« nekakšne »superdemokracije«, ampak je to zgolj pavovo perje, s katerim poskušajo komunistične diktature slepti svet z demokratičnimi značilnostmi kot so svoboda opozicije, svobodne volitve med vsaj dvema strankama, tiskovna svoboda, stavkovna pravica itd., o katerih pa v »ljudski demokraciji« ni niti sledu. Nasprotno, v »ljudskih demokracijah« si je oblast, z nasiljem in goljufijo ljudskih množic prisvojila totalitarna partijska konica, ki krič v svet, da vlada v imenu ljudstva.

✚ LJUDSKO GLASOVANJE. Po večini demokratiških držav uživa državljani eno samo volilno pravico, t.j. volijo zastopnike,

ki v njegovem imenu in po njegovem naročilu odločajo o vseh državnih vprašanjih in o njih tudi glasujejo. Samo o najvažnejših, temeljnih vprašanjih (o izbiri državne oblike: republika ali monarhija, o ustavi itd.) odloča z referendumom (plebiscitom) neposredno ljudstvo. V Sviči odloča z neposredno demokracijo o številnih stvarnih vprašanjih ljudstvo samo in to ne zgolj na vsedržavni ravni, ampak tudi v kantonalnem in občinskem okviru. Plebisciti (glej geslo!) pod mednarodnim nadzorstvom odločajo o pripadnosti sporne ozemlja eni ali drugi vrhovnosti.

✚ LJUSKI KAPITALIZEM. (Glej gospodarska demokracija!)

✚ LJUDSKE KOMUNE so l. 1957 postavili komunistični samozavanci na Kitajskem. Najprej se je to zgodilo na podeželju, od l. 1960 pa tudi po mestih. Pri tem gre za nekako razširitev kolektivizacije (glej geslo!). Večje število že kolektiviziranih vasi podredijo večji kolektivni enoti, komuni. Ce kolektivizacija pomeni, da posameznik (kmet, obrtnik itd.) ne poseduje nobene lastnine več in tudi nobene osebne pravice, ampak mora vse to prepuštili kolektivu, se to pravi, da morajo sedaj kolektivni, posebno vasi s svoje strani svojo posest in lastni obstanek prepustiti komuni. Tako kot kolektiv (n. pr. kolhoz), tudi komuno avtoritarno upravljajo komunistični partijski funkcionarji.

Kakšen je namen tega ustroja? Predvsem omogoča kvantitativno obsežnejše gospodarsko načrtovanje s tem, da pri izvajanju komunističnih načrtov organizatorično sodeluje nekaj sto vasi s svojo zemljo, živino, orodjem in delovno silo. Zolem tega izpolnjuje ljudska komuna tudi politične naloge. Vaščani ne poznajo več svojega lastnega podeželskega življenja, ampak se prebivalstvo po obsežnosti kot je, n. pr. Slovenija, priganja za opravljanje čisto določenih del. (n. pr. za gradnjo javnih del ali industrijskih naprav). Prebi-

valstvo naženejo v delovna taborišča, kjer se hrani pri skupnem kotlu, spi ločeno po splohih po skupnih ležiščih, vse nekako tako kot so med vojno počenjali nacisti z delavci nemške narodnosti. Na ta način oropajo ljudi slehernega družinskega življenja. Družinam pobere otroke, ki jih oskrbuje in vzgaja država. Tako približno so počenjali z delavci Faraoni pri zidanju egiptovskih piramid in kitajski cesarji pri gradnji kitajskega zidu. Družina je pri Kitajcih uživala v skupnem domu in skupni družinski kuhinji pomembno in tradicionalno pridobitev. Njej, družini, je v mnogo večjem obsegu kot pa državi ali narodu veljala lojalnost družinskih članov. Prav zato so kitajski komunistični nasilniki hoteli z ustrojem komun namerno porušiti družinsko strukturo in preobraziti ljudi v militarizirane sužnje režima, ki jih je mogoče tako gospodarsko (delovni čas), še bolj pa politično učinkovitejše nadzirati kot pa to dovoljujejo zasebne vaške koče.

Kitajski komunistični poglavarji označujejo ljudsko komuno kot odločilni korak iz golega socializma (ki je zgolj prehodna etapa) v resnični komunizem. Ta najbrutalnejša stopnja človeškega poniževanja in brezpravnosti pred ostalimi komunistični poglavarji, predvsem pri sovjetskih ni naletela na navdušenje. To ne zaradi kakih humanitarnih predsodkov, ampak zato, ker je ustroj gospodarsko povsem odpraveval.

Dejansko so komune med kitajskimi kmečkimi množicami in med mnogimi razumniki tudi v sami komunistični partiji izzvale naravno revolucionarni odpor. Prišlo je do kmečkih uporov in vstaj, ki so jih vojaško le s težavo zatrli. Namere poglavarjev posameznih ljudskih komun, da bi po svojih malih »kraljevčinah« paševali brez gospodarskih upoštevanj sosednih komun in da bi iz prebivalstva čim več iztisnili ter tako izkazali čim višje produkcijske dosežke, so pripeljale deželo

v gospodarski kaos, v katerem ljudje dobesedno od lakote umirajo. Čeprav je osrednja pekinška vlada z zadnjem časom razvoj komun močno zavorila in se za sedaj odpovedala ustanavljanju mestnih komun, so kitajski komunisti odločeni, da z vso silo in po potrebi tudi proti krmeljanski volji preobrazijo Kitajsko v totalitarni ustroj ljudskih komun.

✚ MAJORC je nasprotje od proporca (glej geslo!)

✚ MARKSIZEM (glej geslo komunizem!)

✚ MILITARIZEM je stališče, da pripada vojaškim zadevam največja važnost. Je to tudi napaden in vojnihujskaški patriotizem. Vojaška vlada, ki je načelno vojaška diktatura, je po vojaškemu poveljniku, ki razpolaga z orožnimi silami, postavljena samovlada. V državi sta navadno dva nosilca fizične sile: armada in policija. Civilna diktatura se normalno poslužuje policije za polastitev oblasti in za izvajanje svoje volje. Armado, ki je oborožena potencialna tekmovalka oblastniške moči, si podreja tako, da s pomočjo policije pozapre vse tiste vojaške poveljnike, ki so diktatorju nevarni, medtem ko ostale s takimi postopki ustrahuje. Vojaški diktator navadno postopa obratno. Oblast si je pri prisvojitvi in jo izvaja zato, ker se je namesto izpodrinjene, prestrašene ali odstranjene civilne oblasti, sam polastil oblasti, policijo pa je podredil vojaškemu poveljstvu. Komunisti so uporabljali oba recepta, zato so si ustanovili najprej lastno vojsko in lastno policijo. Vse to ne zaradi preganjanja okupatorja, ampak za polastitev oblasti.

✚ MINISTER se navadno imenuje član državne vlade, včasih pa tudi diplomatski zastopnik, v kolikor je šef diplomatskega zastopstva (poslanstva), vendar pa ne dosega višjega in danes običajnega čina poslanika. Ministrski predsednik (glej geslo!) ali premier je šef skupine ministrov, t. j. vlade.

(Nadaljevanje prihodnjije)

Zasedanje nabrežinskega obč. sveta

Na seji nabrežinskega občinskega sveta, dne 16. maja, je podžupan g. Škrk poročal o predlogu odbora, da bi zamenjali dosežani občinski avto z novim. Občinski svet je predlog sprejel.

Glede odvažanja smeti je podžupan objasnil, da je to delo opravljala lansko leto v poletnih mesecih tržaška občina za 250.000 lir mesečno - in to samo v Seljanu in Devinu. Letos opravlja to službo nabrežinska občinska uprava, kar pa znatno zavira druga opravila. Zato namerava to delo prepustiti zasebni pobudi. Na razpolago sta dve ponudbi: Ušaj in Caharija proti mesečnemu plačilu 180.000 lir in brata Trampuž iz Sempolaja za 170.000 lir mesečno. Občinski svet je potrdil ponudbo bratov Trampuž. Pogodba velja za dnevno 30 zabojev smeti. Pri povečanem številu zabojev se strošek poveča za vsakih 10 zabojev za 10.000 lir.

Na prošnjo ustanove ENALC za prepuštev 1532 kv. metrov občinskega zemljišča ob morski obali za zgraditev hotela s priključeno hotelirsko šolo, je občinski svet pripravil odstopiti ustanovi zemljišče brezplačno pod pogojem, da sprejme ustanova v vsak hotelirski tečaj po tri kandidate z območja občine brezplačno.

Nadalje je občinski svet odobril prodajo 2.400 kv. metrov stavbišča za 350 lir za kv. meter v bližini občinskega doma podjetju »La Carsica«, ki bo plačalo tudi kakih 2000 kv. metrov zidovja po 450,- lir za kv. meter. Na stavbišču bo trdka zgradila avtobusne garaže za celotno podjetje. Odobrili so še prodajo 1150 kv. metrov zemljišča za stanovanjske potrebe uslužbencev.

Na seji, dne 23. maja se je svet. Josip Terčon pritožil, da odbor na prejšnji seji o zadevi oddaje pobiranja smeti ni dovolj jasno poročal. Svet. Terčon je ugotovil, da se s ponudbama ni postopalo korektno. Prva dva predlagatelja sta svojo ponudbo predložila že 28. marca. To ponudbo so takoj odprli. Druga ponudba pa je bila predložena poldrugi mesec kasneje in je bila za 10.000 lir nižja. Jasno je, da sta druga ponudnika vedela za vsebino prve ponudbe. Svet. Terčon predlaga, da se prejšnji sklep razveljavi in da se oba ponudnika povabi, da v štirih dneh predložita novo ponudbo v zapečateni kuverti, ki naj jo odprejo na prihodnji seji občinskega sveta in odločijo, kateremu ponudniku se bo delo zaupalo.

Ugovor svet. Terčona je sprožil o zadevi daljšo razpravo. Govorili so: dr. Floridan, Drago Legiša, dr. Škrk, dr. Rinaldi ter odborniki Markovici in Grčić. Ker se govorniki niso mogli sporazumeti, so razpravo prenesli na prihodnjo sejo.

Nato je občinski svet odobril prodajo občinskih zemljišč: Zoppini Giov. 750 kv. metrov; Angelu Cahariji 1000 kv. metrov in Bogomilu Zega 290 kv. metrov. Vsem po 500 lir kv. meter. Občinski svet je tudi odobril nakup zemljišč za razširitev

občinske ceste Vižovlje - Mavhinje. Vsa ta zemljišča so lastniki prepustili občini brezplačno, zakar jim je podžupan izrekel zahvalo.

Občina oziroma pasarski posestniki so podjetju ANAS odstopili za razširitev trbiške ceste celo vrsto zemljišč, za katere pa je podjetje zelo malo plačalo, od 60 do 180 lir za kv. meter.

Občinski svet je končno odobril občinski obračun za l. 1959 ter izvolil tri revizorje za račune l. 1960 in sicer: Josipa Kravanjo, Alfreda Laureta in Sergia Bandinija.

Marijin dom v Rojanu

PRICA SLOVENSKE VERSE
IN NARODNE ZAVEDNOSTI

V nedeljo, 28. p. m. so Rojančani slavili pomemben dogodek, otvoritev Marijinega doma. Ob 17 uri in pol se je zbrala v rojanski cerkvi velika množica slovenskih vernikov obeh spolov in se z Marijinim kipom v procesiji napotila v idilično reber, kjer so zgradili lepo in kar obsežno stavbo Marijinega doma. Ves čas procesije so donele v nedeljsko tišino ubrane slovenske nabožne pesmi.

Pred novim domom so se množici pridružili še drugi Slovenci in Slovenke. Tako je bil obsežen prostor pred domom napolnjen do zadnjega kvadratnega metra. Med množico so bili zastopani vsi sloji tržaškega mešanstva. Stevilno je bila zastopana duhovščina s tržaškim škofom na čelu, članice Marijinih družb, redovnice in skavti, pa tudi zastopniki slovenskega političnega in kulturnega življenja.

Tržaški škof je slovesno ustoličil Marijin kip v zelo priklupni vdolbini pročelja stavbe. V dvorani je najprej spregovoril glavni pobudnik in voditelj akcije za gradnjo novega doma č. g. Stanko Zorko, ki se je zahvalil vsem dobrotnikom in podpornikom. Njegova marljivost, vztrajnost in požrtvovalnost je z Marijinim domom dobila zaslužen spomenik. Prelat dr. Jakob Ukmar je v daljšem govoru obujal spomine iz časov polstoletne preteklosti.

Nato je v dvorani pričela akademija s simboličnimi vajami dijakinj, z deklamacijo družbenk, z nastopom rojanskih skavtov, šolskih otrok in petjem pod vodstvom prof. Humberta Mamola. Za zaključek je spregovoril tudi tržaški škof msgr. Santin.

Udeleženci so si nato ogledali prostore novega doma, katerega načrte je izdelal arh. Jože Ronko. Stavbna dela pa je vodil in nadziral inž. Milan Sosič. Ureditev odra je oskrbel g. Franc Vončina.

Za dom je zbral neutrudljivi č. g. Zorko s svojimi sodelavci 15.439.000 lir. Stavba pa je zahtevala 22.200.000 lir izdatkov.

Marijin dom v Rojanu bo bodočim slovenskim rodovom neovrgljiva priča slovenske verse in narodne zavednosti. Vsa čast vsem, ki so pripomogli k njegovi uresničitvi.

Še je čas

Dekleta ki so končala učiteljske še lahko vložijo prošnjo za nastavitev v obmorski koloniji v Devinu, ki jo organizira Slovensko dobrodelno društvo. Oglasijo se lahko v ulici Machiavelli 22-II. vsak dan od 10-12 in od 16-19 tel. 36-275 razen ob sobotah popoldne.

ODŠKODNINA BEGUNCEM

Odškodnina za nacionalsocialistične krivice priznajo v Nemčiji na osnovi zakona od 29. junija 1956, ki ima zakonsko moč od 1. oktobra 1953 (BEG.).

Največji del predlogov, s katerimi so begunci uveljavljali svoje zahteve po tem zakonu, je bilo odklonjenih, češ, da prizadeji niso bili preganjani zaradi političnega delovanja proti nacionalsocializmu, marveč zato, ker so bili patriotje svojih domov in so nasprotovali okupaciji ter se bi mogli smatrati kvečjemu »odškodnovanci zavoljo svoje narodnosti«. Za oškodovane zaradi narodnosti pa določa zakon le izjemoma in bistveno slabšo odškodnino: pa tudi te odškodnine nemške oblasti v največ primerih niso priznavale, češ, da prizadeji niso bili oškodovani zaradi narodnosti, temveč so zakrivali oškodovanje s svojim postopanjem ali zadržanjem proti okupacijski oblasti. V pritožbenem

postopanju so sodišča tako prakso navadno potrdila. Krivicam se je na ta način dodala še nova krivica. Zato je Centralni svet narodnih komitejev beguncev v Nemčiji, v Münchenu že pred osmimi leti začel opozarjati Visokega komisarja Organizacije združenih narodov za begunce v Zenevi na krivico, ki jo trpe begunci zaradi odklonitve njihovih odškodninskih zahtevkov.

Ker tudi v novem zakonu leta 1956 ni bilo mogoče doseči jasnih določb, da bi nemški uradi upoštevali odškodninske zahteve beguncev, je napravil Centralni svet prošnjo na Visokega komisarja Organizacije združenih narodov za begunce v Zenevi na krivico, ki jo trpe begunci zaradi odklonitve njihovih odškodninskih zahtevkov.

Po dolgi pogajanjih in naporih je dne 5. oktobra 1960 Visokemu komisarju Organizacije združenih narodov, g. dr. Avg. Lindtu, uspelo skleniti z Nemčijo poseben dogovor glede odškodninskih zahtevkov oseb, ki so bile dne 1. oktobra 1953 begunci pod nadzorstvom Visokega komisarja OZN in so med vojno na zdravju ali telesu pretrpeli škodo ob preziranju človeških pravic. Povračilo škode na premoženju pa so Nemci odklonili, češ, da so to škodo poravnali že z reparacijami. Upravičenci bodo dobivali mesečne rente, katerih višina se ravna po odstotkih trajne škode na zdravju, oziroma invalidnosti in višine rednih dohodkov pred preganjanjem. Za primerjavo so dohodki razvrščeni po plačilnih stopnjah nemških uradnikov. Kdor je n. pr. trajno oškodovan v pridobivanju za 50% in je 65 let star, mora dobiti mesečno najmanj 250 D.M. rente. (Dosele je bil najmanjši znesek 100 D.M. mesečno.) Po novem dogovoru dobe upravičenci rente tudi za nazaj od 1. januarja 1949 dalje.

Škodo na zdravju bo treba dokazati z zdravniškim atestom in z izjavo pri o zdravstvenem stanju pred preganjanjem. O zahtevah bo odločal Zvezni upravni urad (Bundes Verwaltungssamt) v Kölnu. Vsakdo bo lahko s posebno tiskovino, ki bo v kratkem izdana in se bo dobila pri nemških diplomatskih zastopstvih in pri predstavnikih Visokega komisarja OZN za begunce, prošil za odškodnino. Najbolje bo, če upravičenci že sedaj z navadnim pismom prijavijo škodo na zdravju pri imenovanem uradu in zahtevajo formularje. Rok za prijavo potече 11. decembra 1962. Priporočila se, da tudi oni, ki so že prej prijavili svoje zahteve, pa še niso dobili rešitve, ali so prejeli negativno rešitev, ki pa ne odgovarja gori navedenemu, ponovno prijavijo zahteve.

Opozarja se, da za priznanje škode na premoženju v poklicu, ali zaradi izselitve ni zakonske podlage. Zato taki predlogi

Anastazija in dokazi istovetnosti

Tri leta in pol je trajal proces, ki je vzbujal fantazijo časnika vsega sveta in mu je z neutrudljivo radovednostjo sledilo svetovno javno mnenje. Hamburško deželno sodišče je 15. maja zavrnilo tožbo na priznanje g. Ane Anderson, da je najmlajša hčerka ruske carske družine, ki so jo boljševiki poklali v današnjem Sverdlovsku l. 1918, po imenu Velika kneginja Anastazija Nikolajevna Romanova. Obenem pa je sodišče zavrnilo tudi tožbo vodinje Barbare Mecklenburške in princa Ludvika Hessenskega, ki sta zatrjevala, da je Ana Anderson Poljakinja, kmečka delavka, Frančiška Sanckovska. Kdo je potemtakem Ana Anderson?

Ali je s to razsodbo skrivnost tudi dokončno razsvetljena? Ali je iz hudo zamotanih dogodkov, zatrevanj, izvedenjskih mnenj itd. sploh mogoča absolutna istovetnost; ali se niso sodniki opirali zgolj na večjo ali manjšo verjetnost? Vsekakor je sodna odločitev za Ano Andersonovo tragična.

Pri vsej stvari je vsekakor zanimivo pletanje odvnetika tožilke Mecklenburške kneginje (nečakinje zadnje ruske carice) tik pred razsodbo. Kot dokaz, da je Ana Anderson samo hčerka poljskega delavca in ne Velika kneginja Anastazija, je odvnetnik navajal, da se je Ana pred štiridesetimi leti na berlinskem stanovanju baronice Leist nedostojno pripognila pod mizo, da bi kihnila. To pa je dejanje, je zatrjevala tožilka, ki bi ga pristna Velika kneginja Anastazija nikoli ne storila.

Cevprav izvajanja odvnetika niso povsem neutemeljena, so vendar taki zaključ-

ki tvegani. Če bi hoteli izhajanje ali pripadnje nekih ljudi k tako imenovani »boljši družbi« presojati po njihovem zunanem obnašanju, bi verjetno pogosto prišli do povsem izkrivljenih izsledkov.

Ko so na angleškem dvoru pričeli z uva-
janjem vilic, bi kralj še nadalje najraje
jedel s prsti. Baroni sami niso vedeli, kaj
naj z vilicami počno, pa so se z novim
orodjem medsebojno zbadali pod rebra.
Nihče pa bi jim zaradi tega ne mogel o-
porekati modre krvi. Sedanje npravnstveno
zadržanje rimskega visokega plemstva
gotovo ne soglašja s pojmovanjem imenit-
nosti povprečnega človeka, vendar kdo
bi mogel rimskemu plemenitašu, ki menja
svoje ljubice kot kravate, zanikati čisto-
krvno aristokratsvo? Kdo bi mogel partij-
cem komunističnega »novega razreda«, ki
s tako vnmno posnemajo rimske plemenit-
taške gizdaline, tajiti, da niso zgrajeni
boljševiki? Kdo bi mogel komunističnim
diktatorjem zato, ker križarijo po svetov-
nih morjih v spremstvu vojnih in oskrbo-
valnih ladij kret so križarili Habsburžani,
Hohenzollerji, Romanovi ali pa indijski
maharadže - in zvesto posnemajo španski
dvorski ceremonial odrekati prepadnost k
delavskemu sloju?

† Ignacij Zaccaria

Dne 26. maja je umrl v tržaški bolnišni-
ci g. Ignacij Zaccaria iz znane nabrežinske
družine industrialcev. Star je bil 62 let.
Pokopali so ga v soboto, 27. maja v Na-
brežini v družinsko grobnico.

Naše sožalje!

† Avrelija Sancin

Dne 20. maja smo spremili k večnemu
počitku ugledno učiteljico in narodno de-
lavko, gđc. Avrelijo Sancin.

Slovenci iz Skednja in predvsem narod-
njaki, ki vemo koliko je gđc. učiteljica
napravila dobrega za naše ljudstvo, smo
jo spremili v velikem številu na pokopa-
lišče pri sv. Ani.

Užaloženim sorodnikom najtoplejšje so-
žalje, predvsem bratu g. prof. Karlu
Sancinu!

D A R O V I

V tiskovni sklad ob smrti svojega brata
daruje, g. Mirko Zaccaria Lit. 10.000.-
Iskrena hvala!

SLUŽBO DOBIJO:

v Hotel-Penzijonu „BLED“
VIA STATILIA, 19 - ROMA

KUHARICA z začetno plačo 30.000.-
hrano in stanovanje;

SOBARICA-NATAKARICA ali pa de-
kle, ki ima veselje do tega poklica
z začetno plačo 25.000.- hrana in
stanovanje;

URADNIK z nekaj letno prakso v
turizmu (ali uradnica) za CATHIN-
TOUR v Rimu.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE

V TRSTU

V AVDITORIJU V TRSTU

v četrtek, 1. junija ob 20. uri,
v nedeljo, 4. junija ob 17. uri

P O N O V I T E

Emmerich Kálmán

ČARDAŠKA KNEGINJA

opereta v treh dejanjih

Napisala: Leo Stein - Bela Jenbach

Prodaja vstopnic od 29. t.m. dalje v
tržaški knjigarni, ul. Sv. Frančiška 20,
tel. 61-792 ter eno uro pred pričetkom
predstav v caffè V. Moscolin, ul. Tea-
tro Romano 2 (nasproti Auditorija).

V torek, 6. junija ob 20.30 v kinodvo-
rani v Skednju,

v sredo, 7. junija ob 20.30 v prosvetni
dvorani na Opčinah,

v nedeljo, 11. junija ob 16. in 20 uri v
Ljudskem domu v Sv. Križu

Čardaška kneginja

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF

Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75

Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039

Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.

CENA: posamezna številka L 30,—

Naročnina:

mesečno L 50,— — letno L 600,—

Za inozemstvo:

mesečno L 90,— — letno L 1000,—

Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Dr. Bogumil Vošnjak

(Nadaljevanje s 3. str.)

kracije v zgodnjem srednjem veku. Francoski modroslovec Bodin, ustanovitelj ideje o suverenosti ljudstva, piše v svojem delu »Republika«, da ta cerimonija nima primera v svetu in da je bila edinstvena potrditev suverenosti ljudstva. Opisal jo je že papež Pij II. To je bil dokaz, da je vir oblasti v ljudstvu, ki jo je izročilo vojvodi.

V preludiju in v samem besedilu se temeljito ukvarja s svojim idealom, z Jurjem Križaničem, hrvatskim menikom 17. stoletja, ustanoviteljem vseslovenske misli o zedinjenju zahodne in vzhodne Cerkve. S svojimi znanstvenimi deli, zlasti z »Razgovorom o državci«, je postal Križanič tudi ustanovitelj slovenske politične vede.

Zanimiva je tudi Vošnjakova vzporeditev med Križaničem in Gajem, voditeljem ilirskih gibanj, ki je položilo temelje za sožitje južnoslovenskih narodov. Obeha je bila skupna nemirna, široka in veliko-dušna slovenska duša. Toda bila je Križaničeva usoda, da ni doživel uresničitev svojih sanj. Sprožil je nove ideje, pisal memorandum in čakal v predsojnih tištin, ki so odločali o usodi narodov.

Gaj je imel večjo srečo. Ze kot mlad človek je postal ideal svojega naroda, leto 1848 je bilo polno pričakovanj, Hrvat-ska je bila zmagovita v vojni z Madžarsko, potem je prišla tema absolutizma in centralizma. Podobna vzporeditev je tudi med Križaničem ter med generalom in banom Jelačićem, ki ga je njegov cesar in kralj podlo izdal.

V galeriji velikih Vseslovanov je Vošnjak temeljito obdelal poleg Dostojevskega tudi velikega ruskega filozofa Vladimirja Solovjova, poznejšega unijata, ki se je proslavil v vsem krščanskem svetu s svojo knjigo »Rusija in vesoljna Cerkva«. Bil je veliki pisatelj škofa Strossmajerja, ki ga je Solovjov v omenjeni knjigi vzporejal s Križaničem. Zagovarjal je vesoljno teokracijo na podlagi svobode in človeškega dostojanstva. Slavofili so ga imeli seveda za heretika. Imel je smelost trditi, da so pravoslavne cerkve v resnici državne cerkve, kar je postalo posebno očitno v Rusiji, ko je car postal poglavar ruske pravoslavne cerkve. Solovjov je priznal, da le rimski papež predstavlja cerkveno edinstvo, centralizacijo hierarhične avtoritete in s tem afirmacijo najvišje avtoritete.

Iz svoje knjige »Zmaga Jugoslavije« je prenesel Vošnjak v rokopis »Osvoboditve Zahodnih Slovanov« sledeče misli: »Glasovi Dostojevskega, Tolstojja, Solovjo-

va, Komenskega, Kopernika, Mickiewicza, Križaniča, Strossmajerja in Pupina, to je glas slovanstva. Oni niso glas sovinitičnega, rasnega nacionalizma; to je glas krščanskega altruizma, najvišjih etičnih idealov, svet miru in bratstva, glas sveta, ki je ustvaril že pred stoletji svoje originalne ideje, svoje poglede o nujnosti človeške skupnosti, katere cilj so najvišje oblike splošnega napredka.« Strahovlada in suženjstvo nimata nič skupnega s slovensko dušo. Zato odklanja vsako povezavo slovanstva s komunizmom, ki je tuj slovanski duši.

Iz domače zgodovine je primerno poudaril tudi vseslovensko gibanje za zedinjenje Cerkev, ki mu je položil temelje lavantinski škof Anton Slomšek z Čirilo-Methodskim bratstvom. Vošnjak je analiziral tudi Prešernovo »Zdravico«, Cankarjevo socialno filozofijo v »Hlapcu Jernej« ter vseslovensko Antona Askerca in Frana Podgornika.

Kot je znano, je bil Vošnjak glavni tajnik jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci po prvi svetovni vojni. O njemu piše angleški diplomat Harold Nicolson, glavni tajnik te mirovne konference, v svojem dnevniku »Mirotvorci 1919« pod datumom 24. januarja 1919: »Brezkoristni dan. Zjutraj Vošnjak, Slovenec, zelo imperialističen, zahteva Istro, Celovec, Temišvar (v romunskem Banatu). To ni dobro« (str. 248).

Vošnjak je zlasti igral veliko vlogo kot jugoslovanski poslanik v Pragi ob priliki drugega poskusa bivšega cesarja Karla v oktobru 1921, da se ustoliči kot ogrski kralj. Na Vošnjakovo intervencijo se je zganila Jugoslavija, ki je odredila mobilizacijo in grozila z vojaško akcijo. Tedaj je komaj Konferenca veleposlanikov sklenila, da mora bivši cesar na Madeiro v izgnanstvo.

Svoje najbolj obširno delo zaključuje Bogumil Vošnjak s sledečimi pomembnimi besedami: »Ključ, ki odpira vsa vrata človeškemu dostojanstvu, človeškemu napredku in resničnemu življenju, je svoboda. Eden izmed vladarjev Dubrovnika, veliki pesnik Ivan Gundulić, je napisal leta 1627 klasično igro »Dubravka«. V njej najdemo opis svobode, ki ima večno vrednost:

»O lepa, o draga, o sladka svoboda, - dar, v katerem nam je dal vsemogoči Bog vsa bogastva, resnični vzrok vse naše slave, - edinstveni okras tega Dubrovni-ka, - vse srebro, vse zlato, vsa človeška življenja, ne morejo biti plačilo tvoji čistosti lepote!«

Anton Ambrož

(New York City)

ZAHVALA

Naj topleje se zahvaljujemo vsem, ki so z nama sočustvovali ob britki izgubi najinega nepozabnega

Marcela Sancina

žalujoči

žena PAVLA in sestra ANGELA

ZAHVALA

Vsem, ki so z nami sočustvovali ob bridki izgubi naše nepozabne

Avrelije Sancin

in na kakršen koli način počastili njen spomin, se iskreno zahvaljujemo žalujoče družine SANCIN — BENIC